

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Η κοινωνική ζωή στην Ελλάδα και η ιστορία των Ελλήνων είναι στενά συνδεδεμένη με την Ορθόδοξη Εκκλησία. Η σχέση αυτή καλύπτει μια περίοδο 1.700 χρόνων, πέρασε από πολλές περιπέτειες, εξακολουθεί ωστόσο να παραμένει ιδιαίτερα ισχυρή μέχρι σήμερα. Μέχρι πριν από μια εικοσαετία σχεδόν όλοι οι Έλληνες πολίτες έφεραν υποχρεωτικά στην ταυτότητά τους και στα άλλα επίσημα έγγραφά τους τον χαρακτηρισμό «Ορθόδοξος Χριστιανός» - «Ο.Χ.». Επίσης η Ορθόδοξη Εκκλησία διαδραματίζει έναν ξεχωριστό ρόλο – αδιανόητο για τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη – όχι μόνο στην κοινωνική ζωή των Ελλήνων (γάμοι, κηδείες, βαφτίσεις) αλλά και στην οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία διαθέτει τεράστια περιουσία. Σημαντικές ιστορικές και πολιτικές τελετές τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Κύπρο (εγκαίνια, ορκωμοσία Βουλής, κυβέρνησης, αρχόντων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης) τελούνται παρουσία ιερέων και μητροπολιτών της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Το Σύνταγμα της Ελλάδας, μολονότι αναγνωρίζει την **ανεξιθρησκία** των Ελλήνων πολιτών, αποδίδει ξεχωριστή θέση στην Ορθοδοξία, την οποία χαρακτηρίζει «επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα».

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία ανήκει η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών. Το ποσοστό που καταγράφεται εμπειρικά (ακριβή στατιστικά στοιχεία δεν υπάρχουν, καθώς στην καταγραφή του πληθυσμού δεν συλλέγονται στοιχεία για το θρήσκευμα και την εθνικότητα των πολιτών της Ελλάδας) πλησιάζει το 95%, δεν φαίνεται όμως να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα καθώς ο πληθυσμός της χώρας υπέστη την τελευταία δεκαετία σημαντικές αλλαγές στην εθνική και θρησκευτική σύνθεση, κυρίως λόγω της εισροής εκατοντάδων χιλιάδων μεταναστών που στην προέρχονται από μουσουλμανικές χώρες (Πακιστάν, Αίγυπτο, Μπαγκλαντές, Συρία). Παραδοσιακά στην Ελλάδα υπάρχει ένας υπολογίσιμος αριθμός Καθολικών, οι οποίοι από την εποχή της Ενετοκρατίας είναι εγκατεστημένοι κυρίως στα νησιά των Κυκλάδων. Οι γραμμές των Καθολικών Ελλήνων έχουν διευρυνθεί επίσης με τη μετανάστευση (Πολωνία). Υπάρχουν επίσης αρκετά προτεσταντικά δόγματα. Τόσο οι Καθολικοί όσο και οι Προτεστάντες, όπως και οι μάρτυρες του Ιεχωβά, διαθέτουν τους δικούς τους λατρευτικούς χώρους (Εκκλησίες). Εντονότερο πρόβλημα αντιμετωπίζουν οι μουσουλμάνοι μετανάστες, καθώς ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής κοινής γνώμης τάσσεται κατά της ανέγερσης τζαμιών σε ελληνικές πόλεις και χωριά που βρίσκονται εκτός Θράκης. Στη Θράκη υπάρχει μεγάλος αριθμός ελλήνων μουσουλμάνων (τουρκικής καταγωγής, Πομάκοι και Ρομά), οι οποίοι εξαιρέθηκαν το 1923 από την ανταλλαγή των πληθυσμών. Ο αριθμός των ελλήνων μουσουλμάνων ξεπερνάει σήμερα τις 120.000, ενώ αρκετά υψηλότερος είναι ο αριθμός των μουσουλμάνων μεταναστών. Ιδιαίτερα συρρικνωμένη εμφανίζεται η εβραϊκή κοινότητα της Ελλάδας, στην οποία ανήκουν περίπου 5.000 άτομα. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μειώθηκε δραστικά η κοινότητα των *Σεφαρδιτών Εβραίων* της Θεσσαλονίκης. Χάριν της παρουσίας πολυάριθμου εβραϊκού στοιχείου (ξεπερνούσε τα 50.000 άτομα) η Θεσσαλονίκη την προπολεμική περίοδο ήταν γνωστή και ως «Ιερουσαλήμ της Μεσογείου».

Ιστορία

Η **Εκκλησία της Ελλάδος** είναι μία από τις δεκαπέντε Αυτοκέφαλες Εκκλησίες. Από τον 8ο αιώνα έως και το 1833 υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Το 1833 ο βασιλιάς Όθωνας διακήρυξε την ανεξαρτησία της ελλαδικής Εκκλησίας. Επικεφαλής της αυτοκέφαλης ελλαδικής Εκκλησίας ανακηρύχθηκε ο ίδιος ο βασιλιάς, ο οποίος ωστόσο παρέμεινε Καθολικός, κάτι που προκάλεσε

μεγάλη δυσaráσκεια μεταξύ των Ελλήνων. Ο Οικουμενικός Θρόνος αρνήθηκε να αποδεχτεί την απόσχιση του πρώτου ελληνικού κράτους και μόνο το 1850 αναγνώρισε το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Ελλάδας.

Η ίδρυση χριστιανικής Εκκλησίας στον ελλαδικό χώρο ανάγεται στην πρώτη ιεραποστολική περιοδεία του Αποστόλου Παύλου στα 49 μ.Χ. Ο ίδιος πέρασε στην Ελλάδα και ίδρυσε εκκλησίες στους Φιλίππους, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Αθήνα, Κόρινθο και Νικόπολη. Στην Εκκλησία της Θεσσαλονίκης απέστειλε και τις δύο πρώτες του επιστολές, που είναι τα παλαιότερα κείμενα της Καινής Διαθήκης. Οι διωγμοί εναντίον των Χριστιανών ανέκοψαν την πρόοδο του Χριστιανισμού στην Ελλάδα. Υπήρξε μεγάλο πλήθος Χριστιανών μαρτύρων σε όλη την Ελλάδα, όπως ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, πρώτος επίσκοπος Αθηνών, και πολλοί άλλοι. Στους διωγμούς έθεσε οριστικά τέρμα ο Μέγας Κωνσταντίνος με το Διάταγμα του Μιλάνου (313 μ.Χ.) Λίγο αργότερα ο Μέγας Κωνσταντίνος καθιέρωσε τον χριστιανισμό ως **ισότιμη θρησκεία** της αυτοκρατορίας, ενώ ανακήρυξε τον επίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως (Νέας Ρώμης) στη δεύτερη θέση της χριστιανικής ιεραρχίας, αμέσως μετά τον επίσκοπο της παλιάς Ρώμης. Λίγες δεκαετίες αργότερα ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος επέβαλε τον χριστιανισμό ως μοναδική επίσημη θρησκεία της αυτοκρατορίας απαγορεύοντας δια της βίας τα άλλα θρησκευτικά δόγματα που σχετίζονταν με τη λατρεία του δωδεκάθεου και αιώνων αρχαίες τελετές, όπως π.χ. τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Το 1054 επήλθε το «μεγάλο σχίσμα» μεταξύ της Ορθόδοξης και της Καθολικής Εκκλησίας, όταν ο Πάπας Λέων Θ΄ και ο Πατριάρχης Μιχαήλ Α΄ Κηρουλάριος αντάλλαξαν μεταξύ τους Αναθέματα. Το σχίσμα μεταξύ Ανατολής και Δύσης ήταν στην πραγματικότητα το αποτέλεσμα μιας εκτεταμένης περιόδου αποξένωσης μεταξύ των δύο εκκλησιών. Οι αρχικές αιτίες του σχίσματος ήταν οι διαφωνίες σχετικά με την παπική αρχή — ο Πάπας απαιτούσε να έχει εξουσία ανώτερη των τεσσάρων Πατριαρχών της Ανατολής (Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξάνδρειας, Ιεροσολύμων και Αντιοχείας) και να ασκεί δικαιοδοσία πάνω τους, ενώ οι τέσσερις Πατριάρχες υποστήριζαν ότι η πρωτοκαθεδρία του Πατριάρχη Ρώμης ήταν μόνο τιμητική, καθώς και η εισαγωγή του όρου *filioque* στο Σύμβολο της Νικαίας. Υπήρχαν και άλλοι παράγοντες για το σχίσμα, όπως διαφοράς η λειτουργική πρακτική ο τρόπος της Θείας Κοινωνίας. Οι επιπτώσεις του σχίσματος Ανατολικών και Δυτικών έγιναν αντιληπτές στο Βυζάντιο, κυρίως μετά την πρώτη κατάληψη της Κωνσταντινουπόλεως από τους καθολικούς Σταυροφόρους το 1204. Μετά την κατάλυση του Βυζαντίου από τους Οθωμανούς (1453) ο Πατριάρχης της Κωνσταντινουπόλεως διατήρησε τα προνόμιά του και αναγορεύτηκε σε θρησκευτικό και εν μέρει και κοσμικό ηγέτη (εθνάρχης) του «μιλιέτ» των Ορθοδόξων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912 – 1913) στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν δύο εκκλησιαστικές διοικήσεις, της Παλαιάς και της Νέας Ελλάδας. Το πρόβλημα διευθετήθηκε το 1927 με νόμο, βάσει του οποίου οι Μητροπόλεις των λεγομένων Νέων Χωρών ανήκουν στην Εκκλησία της Ελλάδος, πνευματικά όμως παρέμειναν υπό τη δικαιοδοσία του Οικουμενικού Θρόνου.

Οργάνωση και θέση της Εκκλησίας στην ελληνική κοινωνία

Διοικητικά η Εκκλησία της Ελλάδας περιλαμβάνει τις ογδόντα Μητροπόλεις που ανήκαν στο ελληνικό κράτος ως τους Βαλκανικούς Πολέμους και αυτές των λεγομένων «Νέων Χωρών». Στην Εκκλησία της Ελλάδας δεν υπάγονται η Εκκλησία της Κρήτης, η οποία είναι ημιαυτόνομη, με δική της Σύνοδο και Αρχιεπίσκοπο, καθώς και οι Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου, οι οποίες υπάγονται

απευθείας στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως και η μοναστική κοινότητα του Αγίου Όρους. Επίσης στο Πατριαρχείο υπάγονται οι Μητροπόλεις που λειτουργούν εκτός Ελλάδας, εκεί που βρίσκονται οι πολυάριθμες κοινότητες των Ελλήνων της διασποράς, κυρίως στη Βόρεια και Νότια Αμερική, στην Αυστραλία αλλά και σε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Η ελλαδική Εκκλησία αποτελείται συνολικά από περίπου 7.800 ενορίες, ενώ στην Ορθόδοξη Εκκλησία υπολογίζεται ότι ανήκει η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών. Οι ιερείς και Μητροπολίτες της Ορθόδοξης Εκκλησίας αποτελούν υπαλλήλους του κράτους και πληρώνονται από το δημόσιο ταμείο. Οι ιερείς της Ορθόδοξης Εκκλησίας, σε αντίθεση από τους Καθολικούς, μπορούν να παντρεύονται και να δημιουργούν οικογένειες. Ο γάμος δεν επιτρέπεται στους Μητροπολίτες. Στα Πανεπιστήμια της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης λειτουργούν Θεολογικές Σχολές, οι απόφοιτοί τους είναι ως επί το πλείστον λαϊκοί οι οποίοι μετά την αποφοίτησή της διδάσκουν συνήθως το μάθημα των Θρησκευτικών στα Γυμνάσια και Λύκεια της χώρας. Το μάθημα είναι μέχρι σήμερα υποχρεωτικό, επικεντρώνεται αποκλειστικά στη διδασκαλία του Ορθόδοξου δόγματος, χωρίς αναφορές στις υπόλοιπες θρησκείες. Η ηγεσία της Εκκλησίας αντιδρά σε κάθε πρόταση κατάργησης ή μετατροπής του μαθήματος σε προαιρετικό.

Η οργάνωσή της Εκκλησίας διέπεται από το συνοδικό σύστημα, δηλαδή οι αποφάσεις λαμβάνονται από όλους τους Μητροπολίτες σε σύνοδο κατά πλειοψηφία και προκαθήμενη θεωρείται η Ιερά Σύνοδος με τιμητική απόδοση του τίτλου του προέδρου στον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος. Προκαθήμενος της ελλαδικής Εκκλησίας είναι από το 2008 ο **Ιερώνυμος** Λιάπης. Προκάτοχός του ήταν ο **Χριστόδουλος**, ο οποίος ήταν δημιούργησε προβλήματα στις σχέσεις με την Πολιτεία κυρίως λόγω της παρεμβατικής του τακτικής σε σημαντικά θέματα που σχετιζόνταν με εθνικά αλλά και εκκλησιαστικά ζητήματα. Η πιο γνωστή σύγκρουση του πρώην Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου με την τότε σοσιαλιστική κυβέρνηση αφορούσε στην αντίθεση της Εκκλησίας στην πρόθεση της κυβέρνησης να καταργήσει την αναγραφή του θρησκευμένου στα δελτία ταυτότητας των πολιτών. Οι αντιδράσεις του Χριστοδούλου και των ιεραρχών συνοδεύτηκαν από μαζικά συλλαλητήρια, συλλογές υπογραφών και άλλες δυναμικές μορφές διαμαρτυρίας.

Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως

Ενάμιση αιώνα μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως η έδρα του Πατριαρχείου μεταφέρθηκε στη συνοικία Φανάρι (1599), όπου βρίσκεται και ο πατριαρχικός ναός του Αγίου Γεωργίου. Η δημιουργία ανεξαρτήτων εθνικών κρατών στο χώρο της Βαλκανικής είχε ως συνέπεια τη δημιουργία αυτοκέφαλων τοπικών Εκκλησιών. Η δικαιοδοσία της Κωνσταντινουπόλεως άρχισε σταδιακά να μειώνεται με την παραχώρηση της αυτοκέφαλου αξίας στις τοπικές Εκκλησίες των Βαλκανίων: στην Εκκλησία της Ελλάδος (1850), στην Εκκλησία της Σερβίας (1879), στην Εκκλησία της Ρουμανίας (1885), στην Εκκλησία της Αλβανίας (1937) και στην Εκκλησία της Βουλγαρίας (1945). Ιδιαίτερο πλήγμα δέχτηκε η επιρροή του Πατριαρχείου μετά την Μικρασιατική Καταστροφή (1922-24), η οποία οδήγησε σε μαζική εγκατάλειψη ολόκληρων περιοχών της σημερινής Τουρκίας, οι οποίες επί αιώνες κατοικούσαν από ορθόδοξους πληθυσμούς. Από την ανταλλαγή εξαιρέθηκαν οι ορθόδοξοι της Πόλης και των νήσων Ίμβρου και Τενέδου. Μετά τα αιματηρά πογκρόμ του 1955 οι ορθόδοξοι της Πόλης, της Ίμβρου και της Τενέδου συρρικνώθηκε περαιτέρω και σήμερα οι ορθόδοξοι που παραμένουν στην τουρκική επικράτεια ανέρχονται μόλις σε 4.000 άτομα. Στην άμεση δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου υπάγονται περίπου τρία εκατομμύρια πιστοί. Το σύνολο των

Ορθόδοξων σε όλο τον κόσμο ανέρχεται σε τριακόσια εκατομμύρια και οι περισσότεροι εξ αυτών, μολονότι ανήκουν σε αυτοκέφαλες Εκκλησίας ή ανεξάρτητα Πατριαρχεία, αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη θέση και την οικουμενικότητα του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως. Την οικουμενικότητα του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως αναγνωρίζουν και οι εκπρόσωποι των υπόλοιπων τριών ιστορικών Πατριαρχείων: Ιεροσολύμων, Αλεξανδρείας και Αντιοχείας.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι ένα από τα πιο ενεργά κέντρα της σύγχρονης οικουμενικής κίνησης. Διοικείται από τη δωδεκαμελή Ιερά Πατριαρχική Σύνοδο υπό την προεδρία του Πατριάρχη. Ο νυν **Πατριάρχης Βαρθολομαίος** εκλέχτηκε στον πατριαρχικό θώκο το 1991. Είναι γνωστός για τις οικολογικές του ανησυχίες («Πράσινος Πατριάρχης») και για τις πρωτοβουλίες του που αποσκοπούν στην αποκατάσταση διαλόγου με την Καθολική Εκκλησία (επί της θητείας του πραγματοποιήθηκε η πρώτη επίσκεψη Πάπα της Ρώμης στο Φανάρι) αλλά και στην προάσπιση του οικουμενικού χαρακτήρα του Πατριαρχείου. Ο οικουμενικός χαρακτήρας του Πατριαρχείου αμφισβητείται συστηματικά από τις τουρκικές κυβερνήσεις. Οι κυβερνήσεις της Άγκυρας τις τελευταίες δεκαετίες προέβησαν σε κατασχέσεις πολλών ακινήτων που ανήκουν στη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου, ενώ προέβησαν σε κλείσιμο της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης αγνοώντας τα πάμπολλα διαβήματα δυτικών κυβερνήσεων και διεθνών παραγόντων που καλούν τους Τούρκους αξιωματούχους να επιτρέψουν την επαναλειτουργία της Σχολής. Οι τουρκικές κυβερνήσεις απαιτούν από τους υποψήφιους Πατριάρχες να έχουν την τουρκική υπηκοότητα και να έχουν υπηρετήσει στον τουρκικό στρατό με αποτέλεσμα να μειώνονται πρακτικά οι δυνατότητες επιλογής ικανών ιεραρχών για τον πατριαρχικό θρόνο και τις Μητροπόλεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Άγιο Όρος

Το **Άγιο Όρος** είναι μια «Αυτόνομη Μοναστική Πολιτεία» εντός της Ελλάδας, (ίσως μοναδική στο κόσμο, με εξαίρεση την κοσμική Λάσα του Θιβέτ), στην χερσόνησο του Άθω της Χαλκιδικής στην Μακεδονία, που θεωρείται κέντρο του Ορθόδοξου μοναχισμού. Θεωρείται από τα σημαντικότερα τμήματα όχι μόνο της Βαλκανικής, αλλά της Ευρώπης και της Ανατολικής Εκκλησίας λόγω της μεγάλης εθνικής, ιστορικής, θρησκευτικής, γραμματειακής και πολιτισμικής αξίας αυτού ως ακόμη και κέντρου διατήρησης και συντήρησης πλούσιου υλικού, έτσι ώστε να χαρακτηρίζεται "καταφύγιο" και "μουσείο" μοναδικού θησαυρού ελληνικής τέχνης και γραμμάτων. Το Άγιο Όρος αποτελεί αυτοδιοίκητο και αυτόνομο τμήμα του ελληνικού κράτους. Από το 1924 υπάγεται πολιτικά στο Υπουργείο Εξωτερικών και θρησκευτικά στην Δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης. Έχει εδαφικά διαιρεθεί σε είκοσι αυτοδιοίκητες περιοχές. Κάθε περιοχή αποτελείται από μία κυρίαρχη μονή και διάφορους άλλους μοναστικούς οικισμούς γύρω από αυτήν (σκήτες, κελιά, ησυχαστήρια). Όλες οι μονές είναι Κοινόβια, δηλαδή κοινή λειτουργία, προσευχή, στέγη, σίτιση και εργασία μεταξύ των μοναχών. Υπεύθυνος της κάθε μονής είναι ο Ηγούμενος που εκλέγεται από τους μοναχούς της μονής ισόβια. Οι ηγούμενοι των μονών συγκροτούν την Ιερά Σύναξη και ασκούν την νομοθετική εξουσία.

Συνολικά υπάρχουν 20 μοναστήρια τα οποία ιδρύθηκαν την περίοδο μεταξύ του 10^{ου} και του 12^{ου} αιώνα, τα περισσότερα με αποφάσεις (Χρυσόβουλα) βυζαντινών αυτοκρατόρων. Στη χερσόνησο του Άθω, σύμφωνα με την παλαιά βυζαντινή τάξη, απαγορεύεται η είσοδος γυναικών. Ο περιορισμός αυτός έχει πνευματική βάση στην παρθενία των μοναχών και την αφιέρωση του Όρους στη Θεοτόκο. Ονομάζεται «άβατον» και ισχύει από την αρχή της σύστασης της ιδιόρρυθμης πολιτείας,

αν και κατά το παρελθόν σε στιγμές ανάγκης έχει καταλυθεί. Το 1963, όταν γιορτάστηκε η Χιλιετηρίδα από την εγκαθίδρυση της οργανωμένης μοναστικής ζωής από τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, η λειψανδρία ήταν τέτοια, που οι εορτασμοί έγιναν υπό διάχυτη απαισιοδοξία για το μέλλον. Το εορταστικό τυπικό χαρακτηρίστηκε από μερικούς ως κηδεία του Όρους. Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 μια νέα αναγέννηση του Άθωνα παρατηρήθηκε. Πολλοί νέοι, συχνά κάτοχοι ενός ή περισσότερων πανεπιστημιακών τίτλων, έρχονταν στο Όρος του Άθωνα αποζητώντας την ασκητική ζωή. Συνολικά ο αριθμός των μοναχών που εγκαταβαίνουν στα μοναστήρια και τις σκήτες του Αγίου Όρους ξεπερνά σήμερα τις δύο χιλιάδες.

Παλαιοημερολογίτες

Παλαιοημερολογίτες ονομάζονται διάφορες ομάδες Ορθόδοξων Χριστιανών (οι περισσότερες από τις οποίες αυτοαποκαλούνται *Γνήσιοι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, ΓΟΧ*), οι οποίοι αποσχίσθηκαν από την ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος το 1924, όταν η τελευταία αναθεώρησε το Ιουλιανό ημερολόγιο, ώστε να συμπίπτει με το νέο, Γρηγοριανό ημερολόγιο που είχε υιοθετήσει η πολιτεία. Οι Παλαιοημερολογίτες θεώρησαν την αλλαγή του ημερολογίου ως πρώτο βήμα για την υποταγή των ορθοδόξων στον Πάπα και ότι η επίσημη εκκλησία υπέπεσε στην αίρεση του οικουμενισμού, απομακρύνθηκαν από αυτήν και διατηρούν το Ιουλιανό ημερολόγιο στην παλαιά του μορφή. Το ημερολόγιο που ακολουθούν οι παλαιοημερολογίτες υπολείπεται από το διεθνές ημερολόγιο κατά 13 ημέρες.

Στην αρχή η ομάδα αυτή είχε μόνο ιερείς χωρίς κανέναν επίσκοπο επικεφαλής. Αυτό τους δημιουργούσε πρόβλημα, γιατί σύμφωνα με τους Ιερούς Κανόνες δεν υφίσταται εκκλησία χωρίς επίσκοπο αλλά και γιατί μόνο επίσκοπος μπορεί να χειροτονήσει νέους ιερείς. Στις 26 Μαρτίου 1935, έντεκα χρόνια μετά την εισαγωγή του νέου ημερολογίου, τέθηκαν επικεφαλής των Παλαιοημερολογιτών τρεις μητροπολίτες της Εκκλησίας της Ελλάδος. Η απόσχιση συνοδεύτηκε από πολλές ταραχές με ανάμιξη και της αστυνομίας, από συμπλοκές και θύματα. Έκτοτε έχουν διασπαστεί κατ' επανάληψιν περαιτέρω και σήμερα υπάρχουν διάφορες σύνοδοι «ΓΟΧ» με δικούς τους μητροπολίτες και κληρικούς που δεν αναγνωρίζουν η μια την άλλη. Οι εκκλησίες των Παλαιοημερολογιτών δεν βρίσκονται σε επικοινωνία με την Εκκλησία της Ελλάδος ούτε με τις Εκκλησίες οι οποίες βρίσκονται σε κοινωνία με αυτήν (Πατριαρχία και αυτοκέφαλες εκκλησίες). Οι Παλαιοημερολογίτες δεν θεωρούνται ετερόδοξοι ή ετερόθρησκοι, γιατί στο δόγμα παραμένουν Χριστιανοί Ορθόδοξοι, ως εκ τούτου δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς του νόμου για την ανέγερση ναών. Το παλαιό ημερολόγιο χρησιμοποιείται ακόμη στο Άγιο Όρος και στο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, όμως και οι Αγιορείτες και το Πατριαρχείο αναγνωρίζουν ως κανονική την Εκκλησία της Ελλάδος και όχι τους παλαιοημερολογίτες.

Λεξιλόγιο

Οικουμενικό Πατριαρχείο – Οικουμενικός Πατριάρχης – Οικουμενικός Θρόνος

Αρχιεπίσκοπος – μητροπολίτης – επίσκοπος - ιερέας /παπάς/ εφημέριος – διάκονος – ψάλτης

Ιεραρχία – Διαρκής Σύνοδος - Μητρόπολη – Ενορία / ενορίτης

Η Μονή / το Μοναστήρι – μοναχός / καλόγερος – μοναχή / καλόγρια – ασκητική ζωή

Ιεραπόστολος – ιεραποστολή

Παλαιά Διαθήκη – Καινή Διαθήκη {διαθήκη}

Ορθόδοξος (δόξα), Καθολικός, Διαμαρτυρόμενος / προτεστάντης

Ομόδοξος, ετερόδοξος, ομόθρησκος, ετερόθρησκος

Η ανεξιθρησκεία

Αδιανόητος, - ανόητος

Ορκωμοσία

Τα εγκαίνια

Η κοινή γνώμη

Συρρίκνωση

Η προστριβή

Υποχρεωτικό Χ προαιρετικό – η αίρεση – ο αιρετικός

Παραθρησκευτική οργάνωση

Ο προσηλυτισμός / προσηλυτίζω